Катерина РОМЕНСЬКА,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Бердянського державного педагогічного університету (м. Запоріжжя)
e-mail: romenskaaekaterina566@gmail.com

Науковий керівник:
Вікторія ГРИГОР'ЄВА,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики навчання мистецьких дисциплін
Бердянського державного педагогічного університету (м. Запоріжжя)

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНО-СЛУХОВИХ УЯВЛЕНЬ УЧНІВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НУШ

Реалізація концепції «Нова українська школа» відбувається на засадах компетентнісного підходу. Державні нормативні документи під компетентнісним підходом розуміють «спрямованість освітнього процесу на досягнення результатів навчання та набуття особою компетентностей, необхідних для самореалізації, особистісного розвитку, успішної професійної, соціальної та подальшої навчальної діяльності» [2]. Компетентнісний підхід визнає пріоритетність активних форм роботи зі здобувачами, сутність яких полягає у вивільненні інтелектуальних та емоційних сил учнів, прояві творчості у вирішенні навчальних завдань. Активність здобувачів у освітньому процесі передбачає сформованість інтегральних утворень психіки особистості, що дозволяють ефективно сприймати і осмислювати інформацію.

Щодо освітньої галузі «Мистецтво», представленої музичною складовою як однією з провідних у модельних програмах НУШ, інтегральним психічним утворенням виступають музично-слухові уявлення. Завдяки музично-слуховим уявленням учні осягають зміст художнього твору, емоційно переживаючи його. Музично-слухові уявлення безпосередньо дотичні і до механізмів запам'ятовування, без якого набуття предметних компетентностей стає неможливим. Щодо якісних проявів музично-слухових уявлень учнів важливими для нас є погляди дослідника Лі Еньхуя, що «ступінь конкретності відчуття може бути різною і залежить від здібностей, досвіду, а також знайомством зі стилем і мовою музичного твору. Різними можуть бути і характеристики почутого» [3, с. 34].

Отже, спеціальна робота педагога з формування музично-слухових уявлень є необхідною в умовах реалізації концепції НУШ з її інтегративним і практико-орієнтованим векторами. Як зазначає вчитель-методист Л. Шум, згідно з вимогами НУШ «підходи до організації уроків музичного мистецтва базуються на принципах інтеграції, творчості та використання новітніх технологій, що забезпечує ефективність освітнього процесу та сприяє комплексному розвитку учнів» [4, с. 2].

Формування музично-слухових уявлень учнів закладів загальної середньої освіти є тривалим процесом, перебіг якого моделює, контролює і корегує педагог. Для цього необхідно чітко визначитися з методами, здатними забезпечити дієвість формувальних впливів. Перевага надається активним методам, завдяки яким учень включається у діалогову взаємодію на уроці. Активність виступає запорукою набуття компетентностей – як предметних, так і ключових. Відповідно до етапів урочної роботи, у процесі якої здійснюється формування музично-слухових уявлень, педагог послідовно застосовує три групи методів.

На першому етапі домінують методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності [1]. До них належать словесні (розповідь, пояснення, бесіда), наочні (ілюстрування, демонстрування, спостереження), практичні методи (вправи, завдання на асоціацію музично-слухових уявлень). За допомогою вказаних методів педагог спрямовує сприймання учнів на певні елементи музичних явищ, що закладає підґрунтя музично-слухових уявлень.

Другий етап роботи з формування музично-слухових уявлень передбачає заглиблення у звукове середовище. Важливо, щоб уважне слухання було для учнів цікавим і насиченим емоціями з подальшою активністю у висловленні своїх вражень від почутого. Рекомендовано застосовувати методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності. Це можуть бути методи емоційного впливу (створення ситуації успіху, створення ефекту новизни, стимулювання інтересу до музичного матеріалу); методи проблемного навчання; ігрові методи, які підтримують дух змагання у класному колективі; інтерактивні методи, що забезпечують взаємодію між учнями. Конкретизація методів залежить від вікової групи учнів. Так, в учнів початкової школи музично-слухові уявлення невеликі. Від учителя музичного мистецтва залежить зацікавленість дітей музичними

творами, здатність до запам'ятовування і передбачення почутого. У роботі з учнями середнього шкільного віку доцільно звертатися до наявного слухового досвіду підлітків, у тому числі у сфері популярної музики, долучати до порівняння творів різних стилів і жанрів.

На третьому етапі роботи з формування музично-слухових уявлень учнів здійснюється перевірка засвоєного, виявляються типові помилки й утруднення, які потребують виправлення. Використовуються методи контролю навчально-пізнавальної діяльності, зокрема, методи практичної перевірки (групової та індивідуальної), тестування, розв'язання творчих завдань, усного опитування, а також методи самоконтролю. Методи самоконтролю добре включаються у рефлексію, яка зазвичай підсумовує весь урок або окремий його етап.

Отже, реалізація концепції НУШ в освітній галузі «Мистецтво» скеровує діяльність педагога на особистісний розвиток здобувачів, набуття ними ключових і предметних компетентностей. Застосування активних методів навчання відповідно до етапів урочної роботи сприятиме формуванню музично-слухових уявлень як утворень, що забезпечують інкультурацію особистості у світ звукових образів.

Список використаних джерел:

1. Бєсєдіна Л. Педагогічна майстерність, активні методи навчання та методи роботи у навчальних закладах : метод. посібник. Київ : Логос, 2019. 204 с.
2. Державний стандарт базової середньої освіти: затв. постановою КМУ України від 30.09.2020 р. № 898. URL: https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti (дата звернення 03.09.2026).
3. Лі Еньхуй. Методика формування музично-слухових уявлень учнів на початковому етапі фортепіанного навчання : дис. … докт. філософії : 01 Освіта/Педагогіка. Київ, 2023. 207 с.
4. Шум Л. Художньо-творча діяльність учнів на уроках музичного мистецтва в НУШ: інноваційні підходи, інтегровані проєкти та розвиток креативних компетентностей. URL: https://vseosvita.ua/library/stattia-khudozhno-tvorcha-diialnist-uchniv-na-urokakh-muzychnoho-mystetstva-v-nush-innovatsiini-pidkhody-intehrovani-proiekty-ta-rozvytok-kreatyvnykh--926549.html (дата звернення 10.09.2026).